

Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

του Κωστή Γρυπάρη

Ως "μαρτυρικά χωριά και πόλεις" χαρακτηρίζονται στην Ελλάδα πόλεις ή χωριά τα οποία έχουν υποστεί μεγάλες καταστροφές από ξένους εισβολείς ή κατακτητές σε περιόδους πολεμικών συγκρούσεων. Ο χαρακτηρισμός αυτός γίνεται επίσημα με προεδρικό διάταγμα. Αφορά συχνότερα οικισμούς που έχουν υποστεί καταστροφές την περίοδο της Κατοχής. Μέσα στον κατάλογο των μαρτυρικών χωριών και πόλεων βρίσκονται και τα Καλάβρυτα λόγω της "Σφαγής των Καλαβρύτων".

Αν ποτέ ταξιδέψετε στα Καλάβρυτα, θα βιώσετε μια μεγάλη συγκίνηση στο **Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος**.

Το μουσείο στεγάζεται στον ίδιο χώρο που πριν από την Κατοχή φοιτούσαν τα παιδιά που κατοικούσαν στα Καλάβρυτα. Οι παιδικές φωνές όμως σιώπησαν από τις ριπές των πυροβόλων. Η φρικτή τραγωδία που συνέβη στις **13 Δεκεμβρίου 1943**, σημάδεψε το μικρό τότε χωριουδάκι και συγκλόνισε την ανθρωπότητα.

Ένα όμορφο σχολείο

Το κτήριο του Δημοτικού Σχολείου κτίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα με δωρεά του ευεργέτη Αλέξανδρου Συγγρού, ο οποίος διέθεσε ένα μεγάλο χρηματικό ποσό για την ανέγερση σχολικών κτηρίων.

Το σχολείο χάρισε σε χιλιάδες Καλαβρυτόπουλα αξέχαστες αναμνήσεις και τους προσέφερε ηθικές και κοινωνικές βάσεις για τη ζωή τους. Όμως τα παιδιά που φοίτησαν από το έτος 1937 μέχρι

την 13^η Δεκεμβρίου 1943 δεν είχαν την ίδια τύχη...

Η τραγωδία πλησιάζει

Μαύρα σύννεφα άρχισαν να καλύπτουν τον ουρανό των Καλαβρύτων. Ο γερμανικός στρατός επρόκειτο να σαρώσει τα Καλάβρυτα. Το έγγραφο της *Επιχείρησης Καλάβρυτα* δεν άργησε να υπογραφεί. Η επιχείρηση Καλάβρυτα σχεδιάστηκε με κάθε λεπτομέρεια και εκτελέστηκε από τον γερμανικό στρατό της Βέρμαχτ. Σκοπός της ήταν να απομακρυνθούν οι αντάρτες από την περιοχή και να τρομοκρατηθούν οι κάτοικοι παρακολουθώντας τα αιματηρά γεγονότα που θα ακολουθούσαν.

Μόλις οι Γερμανοί έφτασαν στα Καλάβρυτα, πρώτη τους ενέργεια ήταν να καλέσουν όλους τους άνδρες στην κεντρική πλατεία, για να ακούσουν τον λόγο που τους

απηύθυνε ο Γερμανός διοικητής, ο οποίος υποσχέθηκε πως ο στρατός δε θα βλάψει τους Καλαβρυτινούς. Μακάρι τα λόγια του να αποδεικνύονταν αληθινά...

Δευτέρα 13/12/1943: Η μέρα που σημάδεψε τα Καλάβρυτα

Ξημέρωσε Δευτέρα 13 Δεκεμβρίου 1943. Όλοι οι κάτοικοι διατάχτηκαν να συγκεντρωθούν στο Δημοτικό Σχολείο, με την απειλή ότι, όποιος δεν υπακούσει, θα εκτελεστεί. Στον εσωτερικό διάδρομο του κτηρίου γινόταν ο διαχωρισμός. Τους άνδρες και τα αγόρια άνω των 12 ετών τους στοιβάζαν σε δύο σειρές έξω από το σχολείο, ενώ τα γυναικόπαιδα τα κλειδαμπάρωσαν στο κτήριο στο οποίο σε λίγο θα έβραζαν φωτιά. Οι άνδρες που πλέον γνώριζαν τι σήμαιναν όλα αυτά, έσκυβαν, φίλαγαν και αγκάλιαζαν τις γυναίκες τους και ψιθύριζαν στα μικρά αγόρια να προσέχουν τις μανάδες τους. Τα γυναικόπαιδα έμειναν για ώρες παγιδευμένα σε ένα δωμάτιο και αναρωτιόντουσαν αν άραγε οι σύζυγοι, τα αδέρφια τους ξαφνικά θα τους ξυπνήσουν από αυτόν τον εφιάλτη λέγοντάς τους πως όλα τελείωσαν. Οι σκέψεις τους όμως διακόπηκαν, όταν οι στρατιώτες έβαλαν φωτιά. Το τρομαγμένο πλήθος με όσο κουράγιο του είχε απομείνει έσπρωξε με δύναμη την πόρτα και τελικά κατάφερε να την ανοίξει. Τα γυναικόπαιδα είχαν σωθεί!

Την ίδια τύχη όμως δεν είχαν οι άντρες του χωριού που βίωσαν μαρτυρικό θάνατο από γερμανικά πολυβόλα στον λόφο του Καπή, λίγο έξω από τα Καλάβρυτα. Σήμερα υπάρχει μνημείο στην τοποθεσία αυτή, για να τιμήσει τους 499 Καλαβρυτινούς που εκτελέστηκαν άδικα.

Έρεγκαρντ Σραμ

Η σφαγή των Καλαβρύτων συγκλόνησε τη διεθνή κοινή γνώμη και προκάλεσε πολλές αντιδράσεις, όπως αυτή της Γερμανίδας Έρεγκαρντ Σραμ, που προσπάθησε να βοηθήσει τα θύματα των ναζιστικών σφαγών. Η αδερφή της εκτελέστηκε από τους Ναζί για την αντιναζιστική της δράση το 1944. Παρόλο που ο σύζυγος της Σραμ ήταν μέλος του ναζιστικού κόμματος, η ίδια επισκέφθηκε τόπους που στιγματίστηκαν από τη ναζιστική βαρβαρότητα, πηγαίνοντας στην Ήπειρο, την Κρήτη και τα Καλάβρυτα. Η Σραμ ταξίδεψε με 33 ορφανά αγόρια από τα Καλάβρυτα για τη Γερμανία, για επαγγελματική εκπαίδευση, οργανώνοντας με κάθε λεπτομέρεια το ταξίδι και την εγκατάσταση των ορφανών στη χώρα της.

Ίδρυση Μουσείου

Το 2005 ιδρύθηκε το **Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος** στο κτήριο που στεγαζόταν το δημοτικό σχολείο, με σκοπό την έκθεση ιστορικού αρχείου του ολοκαυτώματος.

ΠΗΓΕΣ

Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος <https://www.dmko.gr/>

Εφημ. *Καθημερινή* (21/11/2023): <https://www.kathimerini.gr/culture/562736971/emeis-oi-germano-i-na-kanoy-me-kati/>

Σημείωση: Οι φωτογραφίες του άρθρου προέρχονται από το Δημοτικό Μουσείο Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος.